

Asia: VN/25792/2024

1) Luonnos valtioneuvoston asetukseksi jakeluvelvoitteen joustomekanismista sekä 2) luonnos valtioneuvoston asetukseksi maankäyttösektorin toimien voimaantulosta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

1)

Jakeluvelvoitteen joustomekanismista ehdotetaan annettavaksi asetus, jossa tarkennettaisiin säännöksiä vaihtoehtoisista päästövähennystoimista ja niiden hyväksymisvaatimuksista, joustomekanismia koskevan hyväksymishakemuksen sisällöstä ja todentajan lausunnosta sekä todentajan hyväksymisen edellytysten arvioinnista, todentajan pätevyysalueista ja todentajan tehtävistä.

Energiavirasto kiittää mahdollisuudesta lausua asiasta, ja lausuu kunnioittavasti seuraavaa:

Yleistä

Energiavirasto katsoo, että joustomekanismitoimen hyväksymisen edellytykseksi tulisi asetuksessa säätää vaatimus, jonka mukaan hyväksyttävän toimen päästövähennyksien tulee näkyä Suomen kansallisessa kasvihuonekaasuinventaariossa. Jakeluvelvoitteen tarkoituksena on edistää taakanjakosektorin päästövähennystavoitteiden saavuttamista. Myös joustomekanismitoimien tulee tosiasiaassa vaikuttaa Suomen kansallisten päästövähennystavoitteiden saavuttamiseen.

Energiavirasto korostaa hyväksyttävien toimien arvioinnin osalta sitä, ettei asetuksessa ole määritetty hyväksyttävien toimien osalta tarkempia menetelmiä tai metodologioiden määritelmiä. Toimien hyväksyttävyyden arvioinnissa jätetään siis merkittävää vastuuta ja valtaa Energiavirastolle. Energiavirasto katsoo, että toiminnanharjoittaja on vastuussa sen osoittamisesta, että

joustomekanismitoimi luotettavasti ja ilman epävarmuutta täyttää jakeluvuittelain sekä asetuksen edellytykset ja että toimen luotettavuus ja tarkkuus voidaan osoittaa riippumattomilla ja hyväksytyillä metodologioilla. Energiavirasto ei voi hyväksyä sellaista joustomekanismitoimea, johon sisältyy epävarmuuksia.

Energiavirastolle on säädetty jakeluvuittelain 5 f §:ssä velvollisuus julkaista verkkosivuillaan vuosittain tiedot hyväksytyjen päästövähennystoimien hanketyypeistä. Energiavirasto katsoo, että läpinäkyvyyden ja joustomekanismitoimien luotettavuuden varmistamiseksi tulisi asetuksessa säätää joustomekanismitoimen hyväksymispäätöksen julkisuudesta. Viranomaistoiminnassa pääsääntönä on julkisuus. Jakeluvuittelukseen liittyvät tiedot ovat kuitenkin olleet osittain salassa pidettäviä. Joustomekanismin osalta Energiavirasto ei näe perusteita samaan salassapitoon, ja tulkintaepäselvyyksien välttämiseksi menettelystä tulisi jo asetuksen tasolla selkeästi tehdä läpinäkyvää.

1 §

Asetuksessa on ehdotettu säädettäväksi lista hyväksyttävistä joustomekanismitoimista. Energiavirasto pitää päästövähennystoimien listaamista toimeenpanon kannalta hyvänä, mutta ehdotettu lista on hyvin laaja, eikä sulje pois listan ulkopuolisia toimia. Energiavirasto katsoo, että joustomekanismin toimeenpanon ensi vaiheessa tulisi tehokkaan toimeenpanon varmistamiseksi säätää asetuksessa hyväksyttävistä toimista rajatusti, ja keskittyä erityisesti sellaisiin toimiin, jotka ovat laskentatavaltaan varmoja ja luotettavia.

Tehokkaan toimeenpanon turvaamiseksi Energiavirasto katsoo, että toimien rajaaminen mahdollistaa perehtymisen toimien metodologiaan ja mahdollisiin erilaisiin toteuttamistapoihin. Toimeenpanon kannalta Energiaviraston ohjeistuksella, erityisesti todentajille luotavalla ohjeistuksella, on suuri merkitys. Toimivalikoiman pysyessä rajattuna, Energiaviraston on mahdollista todentajien osalta ohjeistaa, mitä todentamistyössä tosiasiaa tulee toimien hyväksyttävyyden osalta arvioida. Toimivalikoiman pysyessä rajaamattomana, on valmistautuminen toimien arviointiin ja tarkan ohjeistuksen laatiminen käytännössä hyvin haastavaa. Asetusehdotuksen mukaisesti listatut toimet johtavat siihen, että Energiaviraston ohjeistus eri toimien osalta jää yleisluontoiseksi, ja yksittäisiin toimiin voidaan perehtyä vasta hakemusvaiheessa. Tämä tuo epävarmuutta joustomekanismin hyödyntämistä suunnitteleville yrityksille ja hidastaa hakemusten käsittelyä Energiavirastossa.

7 §

Energiavirasto pitää kumoutumisriskireservistä säätämistä asetuksessa pääosin hyvänä keinona hillitä päästövähennystoimien kumoutumisesta aiheutuvaa riskiä, mutta katsoo sen kuitenkin vaativan selkeytyksiä.

Energiavirasto esittää selkeytettävän sitä, onko kumoutumisriskireservi jakelijakohtainen vai jakelijoille yhteinen.

Asetuksessa on esitetty säädettävän, että Energiavirasto ylläpitäisi kumoutumisriskireserviä. Energiavirasto toteaa tältä osin, ettei sillä ole vielä arviota kumoutumisriskireservin käytännön toteuttamisen tavasta tai kyseisen rekisterin ylläpitämiseen mahdollisesti liittyvistä haasteista.

Energiavirasto esittää selkeytettävän kumoutumisriskireservin osalta tulkintaepäselvyyksien välttämiseksi, mistä osuudesta määritetään reserviin siirrettävien päästövähennysten prosenttiosuus. Jakeluelvoitelain mukaan päästövähennystoimen kasvihuonekaasupäästövähennemän tulee olla kaksinkertainen verrattuna yhden megajoulen dieselin aiheuttamaan kasvihuonekaasupäästöön. Lasketaanko kumoutumisriskireserviin siirrettävä prosenttiosuus toimen päästövähennyksen tai poistumien lisäyksen kokonaismäärästä vai jakeluelvoitteessa hyödynnettävästä osuudesta päästövähennystä tai poistumien lisäystä?

Lisäksi Energiavirasto esittää selkeytettävän menettelyä päästövähennyksien lisäämisestä kumoutumisriskireserviin. Energiaviraston käsityksen mukaan kumoutumisriskireserviin siirrettäisiin päästövähennysyksiköitä jokaisena vuotena, kun päästövähennyksiä hyödynnetään jakeluelvoitteessa ja raportoidaan jakeluelvoitelain 7 §:n mukaisesti. Näin ollen kumoutumisriskireservin raportointi voitaisiin yhdistää jakeluelvoitelain 7 §:n mukaiseen ilmoitusvelvollisuuteen.

8 §

Energiavirasto esittää asetuksessa säädettävän ilmoitusvelvollisuuden osalta, että ilmoitusvelvollisuutta laajennettaisiin koskemaan myös muita joustomekanismeihin liittyviä muutoksia kuin kasvihuonekaasujen vapautumistapahtumia.

Energiavirasto esittää säädettäväksi jakelijaa koskevaa velvoitetta ilmoittaa hyväksymishakemuksen tietojen olennaisista muutoksista, kuten metodologian päivittämisestä.

9 §

Asetuksessa on ehdotettu säädettävän, että Energiaviraston tulee vastaanottaa ja arvioida jakelijan laatima arviointiraportti ja määritellä arvioiko raportti kumoutumisen laajuuden oikein. Energiavirasto katsoo kyseisen tehtävän olevan laajuudeltaan merkittävä. Arviointiraportin arvioiminen voi olla laajuudeltaan yhtä vaativaa tehtävä kuin hyväksymispäätöksen arvioiminen, esimerkiksi jos kumoutumisen arviointiin käytetty metodologia poikkeaa hyväksymishakemuksen metodologiasta. Energiavirasto esittää menettelyyn lisättäväksi todentajan lausunnon ja arvion arviointiraportin luotettavuudesta.

Energiavirasto pitää kumoutumisriskireservin toiminnan kannalta erityisen tärkeänä asetuksessa säädettyä jakelijaa koskevaa velvoitetta kumoutumisriskireservin käytön myöhemmästä kompensoinnista. Energiavirasto pitää velvoitetta palauttaa päästövähennysyksiköitä kumoutumisriskireserviin edellytyksenä kumoutumisriskireservin toiminnalle.

Energiavirasto kuitenkin katsoo, että Energiaviraston jakelijalle antama määräys täydentää kumoutumisriskireserviä edellyttää Energiavirastolta velvoittavaa päätöstä. Energiavirastolle tulisi säätää valtuus antaa asiassa velvoittava päätös. Lisäksi tulee säätää seuraamuksista sekä niiden määräämisestä siinä tapauksessa, että jakelija laiminlyö velvollisuutensa täydentää kumoutumisriskireserviä.

10 §

Energiavirasto toteaa todentajien osalta, kuten myös perustelumuiistiossa on nostettu esille, että todentajien riittävyys ja todentajien pätevyyksien hyväksyminen muodostunee pullonkaulaksi joustomekanismin käyttöönotossa.

2)

Valtioneuvoston asetuksella ehdotetaan saatettavan voimaan jakeluvelvoitelain (446/2007) 5 d §:n 3 momentti, jolla maankäyttösektorin toimet saatetaan osaksi jakeluvelvoitteen joustomekanismia.

Energiavirasto toistaa yllä lausunnossa esitetyn joustomekanismin toimeenpanon haasteista. Energiavirasto katsoo, että maankäyttösektorin toimet voidaan saattaa osaksi joustomekanismin päästövähennystoimien valikoimaa, mutta tehokkaan toimeenpanon ja resurssien käytön vuoksi maankäyttösektorin toimet tulisi joustomekanismin toimeenpanon ensi vaiheessa pitää rajattuina. Energiavirasto viittaa tältä osin lausunnon 1) kohdassa lausuttuun päästövähennystoimien rajaamisesta. Erityisesti Energiavirasto korostaa, että maankäyttösektorin hyväksyttävien toimien tulisi ensi vaiheessa olla sellaisia, joille on jo luotu luotettava ja tarkka laskentamenetelmä. Toimivalikoimaa olisi perusteltua laajentaa siinä vaiheessa, kun joustomekanismin toimeenpanosta ja toimien arvioimisesta on saatu kokemusta.

Nurmi Simo
Energiavirasto

Niemi Oona
Energiavirasto